

ЧАБАНИНКО Віктор Антонович (12. 09. 1937, с. Єлизаветівка Василівського, нині Мелітопольського р-ну Запорізької обл. — 09. 02. 2014, Запоріжжя, похований у с-щі Кушугум Запорізького р-ну Запорізької обл.) — мовознавець, критик, перекладач, поет. Доктор філологічних наук (1984), професор (1987). Член НСПУ (1999). Заслужений діяч науки і техніки України (2002). Премії імені П. Чубинського (1996), імені Я. Новицького (1999), імені Д. Яворницького (2000). Орден «За заслуги» 3-го ступеня (2007). Закінчив Запорізький педагогічний інститут (1959), де від 1965 й працював (нині Запорізький університет): 1984—2014 — завідувач кафедри загального і слов'янського мовознавства, водночас 1985—96 — декан філологічного факультету. Голова Запорізької організації «Просвіта» (1989—91).

Досліджував питання лінгвостилістики, соціолінгвістики, топоніміки, української діалектології й діалектної лексикографії, етимології та історії української мови, фольклористики. Видав 3 збірки легенд і переказів Нижньої Наддніпрянщини — «Савур-могила» (К., 1990), «Сестра орлів» (Дн., 1992) та «Січова скарбниця» (З., 1999); збірки «Мудре слово: Прислів'я та приказки в говірках Нижньої Наддніпрянщини» (1992), «Гартоване слово: Постійні порівняння в говірках Нижньої Наддніпрянщини» (1995); «Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини» (Т. 1—4, 1992—93), історико-топонімічний словник «Великий Луг Запорозький» (1999; містить відомості про 2075 топооб'єктів, більша частина яких назавжди зникла з карти краю, затопленого Каховським водосховищем), «Фразеологічний словник говірок Нижньої Наддні-

прянщини» (2001). Упорядкував антологію «Січковий Парнас: Поетичні твори вихованців Запорізького державного університету» (2000; усі — Запоріжжя).

Виступав у галузі літературознавства, писав рецензії на книги Я. Баша, Дніпрової Чайки, В. Мисика, Д. Бандрівського, П. Ребра, М. Лиходіда, А. Солонського та ін. українських письменників, досліджував мову творів І. Вишенського, Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаника, В. Поліщука, О. Гончара, Яра Славутича, вивчав українсько-білоруські літературні й культурні взаємини; він — автор низки статей в українських і білоруських енциклопедичних виданнях.

Перекладав із білоруської (поезії М. Богдановича, Я. Купали, Я. Коласа, Максима Танка, П. Бровки, Р. Няхая, М. Макаля), німецької (Г. Гейне, Г. Гервега та ін.), російської (О. Кочербитова) мов.

Власні поезії друкував лише зрідка у газетах та альманахах: «На Гаймановій могилі», «Сонце любові», «Дивний сон», «Керманичу наших бригадин», «Слово», «Позиція» та ін. У першій збірці поетичного доробку «Собор душі моєї» (З., 1998), що починається словами О. Гончара «Бережіть собори наших душ!», автор у «Передмові» сам пояснює причину неквапливої ходи із виданням своїх творів, переважна більшість яких «писалася в роки страшного лихоліття й людознищення». Патріотична поезія «вулканічного гніву» в «помийниці прогресу» не виживала, бо й не могла вижити серед «лжі осоружної», де «рай земний тримали на ножах» і «братів по тюрмах убивали». Поезія бентежна праведною налаштованістю автора до питань культурно-мовного, національно-духовного відродження.

Основні твори

В гостях у юності твоєї. 1999; У вічному двобої. 2000; Оратанія. 2001; Січ духовна. 2007 (усі — Запоріжжя).

Основні праці

Синтаксис словосполучення і простого речення. К., 1975 (співавт.); Основи мовної експресії. К., 1984; Стилїстика експресивних засобів української мови. Ч. 1—3. З., 1993—96; Петро Ребро: Літ. портрет. З., 1999; Українська Атлантида. З., 2006; Моя шевченкіана: 36. З., 2006; Вибрані праці з мовознавства. З., 2007; Мій Богданович. З., 2007; Нариси з козакознавства. З., 2007; За покликом сумління: Публіцистика. З., 2008.

Рекомендована література

1. Віктор Антонович Чабаненко: Бібліогр. покажч. З., 1997, 2007;

2. Поповський А., Шевченко Т. З козацького роду: (До 60-річчя професора В. А. Чабаненка) // Хортиця. 1998. № 6;
3. Кирилюк В. «Прямуймо, браття, сонцеві навстріч...» // Літературна Україна. 2001, 20 груд.;
4. Павленко І., Дмитренко М. Духом козацьким гартований (Про народознавчу і краєзнавчу діяльність В. А. Чабаненка) // Народна творчість та етнографія. 2004. № 4.

П.-П. С. Юрик

Бібліографічний опис:

Чабаненко Віктор Антонович / П.-П. С. Юрик // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891209>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).